

har vist sig at kunne være det ledende Princip i Samfundets økonomiske Ordning, igen komme til Hæder og Værdighed. Ja, jeg for mit Vedkommende vilde intet bedre ønske end dette. Men jeg tror ikke, det hjælper meget at fremsætte dette Ønske just i et Øjeblik, da den frie Konkurrence faktisk hele Verden over ligger mere eller mindre lamslaet. Det drejer sig jo netop om, paa hvilken Maade vi med mindst Besvær og Tab atter kan lede Samfundet ind i saadanne Tilstande, at vedblivende Indgriben fra Statsmagtens Side bliver overflødig. Dette er i alt Fald min Opgave, det Maal, jeg anser for det rette. Men hvor som helst vi ser hen, ikke blot hos os selv, men overalt, finder vi kun Indskrænkninger, Hindringer, Vanskeligheder for den frie Konkurrence. Det er Tilfældet i de store Industrier, der mere eller mindre er tilbøjelige til at danne Monopolsammenslutninger. Det samme er Tilfældet for Arbejdernes Vedkommende. En Kreds af Arbejdere slutter sig sammen til et Forbund og kræver at have Monopol paa at udføre et bestemt Arbejde; de kræver meget mere, de kræver at have i den Grad Monopol, at naar de ikke selv vil udføre Arbejdet, skal det anses for en Forbrydelse, om andre vil tage det op. Landbruget, som tidligere var et Erhverv, hvor hver Mand helst klarede for sig selv, kommer mere og mere ind under Andelsbevægelse og Sammenslutninger og bliver derved i sit Væsen for en stor Del ogsaa monopoliseret. Og Købmandsstanden, de handlende, som skulde være Inkarnationen af den frie Konkurrences Idé! Mig forekommer det, at hvor man ser hen, viser de handlende sig fortræffeligt i Stand til at konkurrere Priserne op, men jeg ser ikke noget til, at de konkurrerer dem ned. Hvad hjælper det at sætte sin Lid til en Tilstand, som faktisk for Tiden ikke er til Stede, og som det ikke er muligt under de nuværende Forhold med eet Slag at retablere? At ville sige under disse Forhold, at Staten skal lægge Hænderne i Skødet, at Regeringsmagten ikke skal gribe ind, hvor Forholdene aabenbart er i Færd med at løbe forkert, det er, forekommer det mig, at skyde et Ansvar fra sig, som man bagefter i høj Grad vil kunne komme til at beklage, at man har skubbet fra sig. Naar det viser sig, at Prisforhøjelser og Lønforhøjelser i alle mulige Forhold sætter deres Spor, at det bliver dyrere og dyrere at leve, Udgifterne bliver større og større, at Landets Gældsforhold

overfor Udlandet bliver stærkt forværret, og naar Folket selv, alle Klasser, alle Lag, uden at gøre Stillingen klar medvirker til at drive Udviklingen hen i den Retning, saa er det en Opgave for Regeringen at overveje, om der dog ikke bør gribes ind, saa vidt det er muligt at gøre det, for at afværge, at der slaas mere i Stykker, end der burdeslaas i Stykker. Det er ud fra denne Tankegang, at dette Lovforslag er forelagt, forelagt først og fremmest til Overvejelse, saaledes at det derved, at de forskellige Synspunkter her paa Rigsdagen finder deres Udtryk, kan bringes paa det rene, om der er Villie til at tage denne Sag op. I modsat Fald maa vi lade den ligge.

Det ærede Medlem for Sæby udtalte, at der er kun to Midler til at bringe Tingene ind i bedre Gænge, Arbejde og Sparsommelighed. Det samme er gentaget af andre ærede Medlemmer. Det samme har jeg selv sagt forleden. Vi er alle enige derom. Men det er ikke tilstrækkeligt at holde en moralsk Forelæsning om, hvad man skal gøre. Hvis det var tilstrækkeligt, at vi her fortalte Folk, at de skal arbejde, og at de ikke maa give for mange Penge ud, ja, saakunde Folketinget indskrænke sig til fra det Skolekateder, som det saa betænksomt har indrettet, at holde opdragende Forelæsninger. Saa kunde alt det øvrige Arbejde roligt lægges paa Hylde; saa behøvede vi ingen Lovgivning. Men Rigsdagen er ikke beregnet paa at virke gennem Moralprædikener, og hvis den vil slaa sig til Taals dermed, vil det vise sig, at dette Middel virker ikke.

En anden og betydelig mere praktisk Anvisning blev givet af det ærede 16de Medlem for Hovedstaden (Fraenkel), som sagde følgende: Lad os lægge en dundrende Told paa, det er et Middel til at begrænse Forbruget, og det skal nok vise sig virksomt. Det ærede Medlem, der talte nys, var noget inde paa den samme Tanke. Ja, det er en Vej utvivlsomt, et Middel, og det et Middel, som har den store Fordel, at hele Maskineriet er der, og at Statskassen skaanes. En Begrænsning i Indførselen, som fremkaldes ad anden Vej, gennem Restriktioner, der har Karakter af Forbud, medfører, at Statens Indtægter synker. Men paa den modsatte Side maa man nære stor Betænelighed ved at gribe til et saadant Middel paa Grund af alle de Ulemper, som følger med en skærpet Beskyttelsestold. Det bliver meget vanskeligt at hindre, at Virksomheder, som under disse Forhold lægger sig til